
BIRŽŲ VLADO JAKUBĖNO MENO MOKYKLA

Biržų krašto menininkai

AUGUSTAS KUBILIUS

Augustas Kubilius – technikos mokslų daktaras, alpinistas, dainininkas, kultūros istorikas. Tai buvo neramios sielos, nuolat skleidusi gerumą ir grožį, dosni, talentinga, mylėjusi tėviškę ir žmones asmenybė.

Gimė Augustas Kubilius 1933 metų rugsėjo 28 dieną Biržų apskrities Pabiržės valsčiaus Strolių kaimo ūkininkų šeimoje. Nuo pat mažens jį lydėjo tėvų ir kaimynų giedamų giesmių ir dainų melodijos. Mokėsi Pabiržės progimnazijoje, o 1950 metais sidabro medaliu baigęs Biržų „Saulės“ gimnaziją, pasirinko studijas tuometiniame Kauno politechnikos institute, kurį su pagyrimu baigė 1955 metais. 1965 metais baigė Juozo Gruodžio konservatorijos solinio dainavimo klasę. 1984 metais apsigynė technikos mokslų daktaro disertaciją.

Susižavėjęs alpinizmu, organizavo pirmąsias lietuvių alpinistų ekspedicijas į Tian Šanio, Kaukazo, Pamyro, Altajaus kalnus, buvo jų vadovas. Pietvakarių Pamyre kartu su kitais lietuvių alpinistais pirmą kartą įkopė į viršūnes, pavadintas K. Donelaičio, M. K. Čiurlionio, Lietuvos vardais, sėkmingai įveikė tuometinėje Sovietų Sąjungoje aukščiausią (7495 m) Komunizmo viršukalnę.

Pažintį su šiuo iškiliumi žmogumi mena 1993 metų lapkritį jo padovanota knyga „Nebark manęs, tėveli.“ Joje 167 senovinės, tarpukario, pokario biržiečių dainos, surinktos, užrašytos ir dainuojamos šios unikalių knygos autoriaus Augusto Kubiliaus. Knygoje įrašytas jo autografas: „Tegu skamba mūsų dainos po šalis plačiausias“. Gražus linkėjimas, tarsi apibūdinantis dalį Augusto prasmingos, turbūt jam pačios artimiausios veiklos.

Biržiečiams čia tikriausiai visos dainos girdėtos, dainuotos dar vaikystėje. Mintyse niūniuojant gimtinės dainas, iš prabėgusių metų tolumos plūsteli margi prisiminimai. Kartu su jais – ir šiltas padėkos ir džiaugsmo jausmas, kad buvo toks Augustas Kubilius, neramios ir dosnios sielos žmogus, išsaugojęs ir paskleidęs mums ne tik biržietiškas dainas, bet ir išvedęs viešumon savo gimtojo kaimo žmones ir papročius, kurie tarsi gražus paminklas Strolių kaimui ir jo dainininkams.

Augustas Kubilius yra pasakojęs, kad dar septintajame dešimtmetyje, paskatintas pasirodžiusiose plokštelėse įdainuotų liaudies dainų antologijos, įrašė keletą seniausių savo gimtinės dainų ir parodė jas profesionalams folkloristams. Deja, tuomet buvo sutiktas abejingai. Prie biržietiškų dainų įrašų teko sugrįžti tik po dviejų dešimtmečių, kada tarp gyvųjų nebebuvo žinomo dainų vedėjo ir giedotojo Augusto tėvo Martyno Kubiliaus, daugelio kitų senųjų dainininkų. Augustui parūpo sužinoti, kiek dainų dainuodavo gimtajame Strolių kaime.

Po metų Augustas Kubilius jau turėjo daugiau kaip 300 dainų. 1989–1990 metais visas tas dainas padainavo tautosakos rinkėjai A. Kačerauskienei, kuri iššifravo tekstus ir visą medžiagą perdavė į Mokslų Akademijos tautosakos rankraštyną. Supratęs, kad tos dainos bus prieinamos tik entuziastams, o ne visiems mokantiems ar bent norintiems dainuoti, nutarė išleisti dalį tų dainų atskiru rinkiniu. Atrinkęs charakteringesnes dainas, įdainavo dvibalsį jų variantą, padedant bičiuliui kompozitoriui A. Lapinskui, iššifravo žodžius ir melodijas.

Šitaip pas žmones atėjo dainynas „Nebark manęs, tėveli“. Augustas Kubilius į šią daugeliui brangią ir reikalingą knygą ėjo visą gyvenimą. Ir klausydamas po gimtų namų pastoge skambėjusios tėvų dainos, ir nusiminęs, kai jo nepriėmė į Pabiržės progimnazijos chorą, ir gėrėdamasis Pabiržėje biržiečių gimnazistų surengtu muzikiniu literatūriniu vakaru, kuriame humoristinį kūrinį skaitė tuomet dar abiturientas, o vėliau Lietuvoje gerai žinomu literatūrologu tapęs Vytautas Kubilius, dainavo Stasys Jankauskas, kiti dainininkai. O paskui buvo nepamirštami metai Biržų gimnazijoje, dainavimas mokyklos chore, 1950 metų Dainų šventė, Kauno politechnikos instituto dainų ir šokių ansamblis, vėliau, jau dirbant inžinieriumi, vyrų choras, dar vienos studijos Juozo Gruodžio konservatorijos vakarinio skyriaus solinio dainavimo klasėje, „Sadaujos“ ansamblis.

Tikriausiai šitaip buvo kaupiama muzikinė patirtis, leidusi talentingam dainininkui įdainuoti (dainavo dviem balsais) į audiokasetes gražiausias Biržų krašto dainas (įdainuotos net 480), dalis kurių vėliau, dainuojamos kartu su bendraminčiu Romualdu Vešiota, suskambėjo ir esperanto kalba. Dainininkas keturis kartus tapo respublikinio vokalistų konkurso „Sidabriniai balsai“ laureatu. Jo atliekamos dainos dažnai skambėjo Vilniaus biržiečių „Krivūlės“ susitikimuose, jis visada buvo laukiamas ne tik kaip mielas svečias, bet ir talentingas solistas Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje rengiamose giesmių šventėse, įrašė su vargonų pritarimu bažnytinių giesmių kasetę.

„Nebark manęs, tėveli“ – ne vienintelė Augusto Kubiliaus knyga. 1970 metais buvo išleista alpinisto Augusto parengta, jo nuotraukomis iliustruota knyga „Kalnai lieka rymoti“. Lietuvos alpinistams skirta ir kita jo paruošta knyga „Kalnų takais“.

Paskutinysis Augustui Kubiliui skirtas gyvenimo dešimtmetis buvo pripildytas prasmingų darbų ir sumanymų, svarbių ne tik jam pačiam, bet ir kitiems. Paprašytas savo dėdės Antano Poškos dukters Laimos Kisielienės, tvarkė po mirties likusį didžiulį įžymaus antropologo, keliautojo, esperantininko, rašytojo, bibliotekininko, vertėjo, žydų gelbėtojo per Antrąjį pasaulinį karą, Sibiro tremtinio archyvą. Artėjant 100-osioms A. Poškos gimimo metinėms, parengė įžymiajam keliautojui skirtą atsiminimų knygą, parašė išsamų straipsnį „Antano Poškos biografijos metmenys“, spausdino savo rašinius kultūros žurnaluose. 2013 metais, kai buvo minimos Antano Poškos 110-osios gimimo metinės, pasirodė aštuntoji, paskutinė, keliautojo knygos „Nuo Baltijos iki Bengalijos“ dalis. A. Kubilius, ne vienus metus tyrinėjęs įžymiojo keliautojo ir mokslininko archyvus, parinko šioms knygoms nuotraukas, nuoširdžiai ir kvalifikuotai konsultavo leidėjus.

Augustas Kubilius mirė eidamas 81-uosius metus 2014 m. vasario 7 d. Vykdamas velionio valią, jis palaidotas centrinėse Biržų kapinėse vasario 10 dieną šalia močiutės ir tėvo.

Algirdas Butkevičius